Становище на КТ „Подкрепа“ относно: Законопроект за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование № 52-654-01-103, внесен от г-жа Елисавета Белобрадова и група народни представители, както и свързаните предложения за промяна в статута и институционалната принадлежност на детските ясли

октомври 6, 2026
ДОПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ДОКОМИСИЯТА ПО ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
ДОКОМИСИЯТА ПО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
ДОКОМИСИЯТА ПО ПРАВНИТЕ ВЪПРОСИ
ДООМБУДСМАНА НА Р БЪЛГАРИЯ
ДОМИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ДОМИНИСТЪРА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
ДОМИНИСТЪРА НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
ДОПРЕЗИДЕНТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ДОДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ „ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО“
ДОПРЕДСЕДАТЕЛИТЕ НА ПАРЛАМЕНТАРНИТЕ ГРУПИ В НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

Относно: Законопроект за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование № 52-654-01-103, внесен от г-жа Елисавета Белобрадова и група народни представители, както и свързаните предложения за промяна в статута и институционалната принадлежност на детските ясли

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,
КТ „Подкрепа“ обединява повече от 7800 синдикални членове, работещи в системата на здравеопазването в България. От тях КТ „Подкрепа“ има структури в 220 самостоятелни детски ясли на територията на Република България.
Директорите и персоналът на тези 220 самостоятелни детски ясли на територията на Република България, както и специалистите, работещи в системата на ранната детска грижа, изразиха пред нас, ръководството на КТ „Подкрепа“ категоричното си несъгласие с предложения Законопроект за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование № 52-654-01-103, внесен от г-жа Елисавета Белобрадова, с който се предлага административно прехвърляне на самостоятелните детски ясли към системата на Министерството на образованието и науката, което е съпроводено със замяна, ограничаване и обезценяване на медицинската компетентност и с едностранното определяне на детските ясли като образователни структури.
КТ „Подкрепа“ изразява пред всички вас недоволство и притеснения от текстовете на внесения от г-жа Белобрадова законопроект.
КТ „Подкрепа“ е за развитието на качествена ранна грижа, възпитание и образование. Ние сме за модернизацията, европейските стандарти и развитието на мултидисциплинарни екипи. Но модернизацията не може да се извършва чрез професионална подмяна и административно преместване на система, без да е

доказано, че това ще подобри, а не ще влоши здравето, безопасността и развитието на децата от 0 до 3 години.

Детето от 0 до 3 години не е „малко дете в предучилищна възраст“. Първите три години от живота са период на изключително интензивно физическо, неврологично, емоционално и социално развитие. Детето в яслена възраст не може да бъде разглеждано като умален модел на дете в предучилищна възраст. Ежедневната грижа за него включва:

- наблюдение на общото здравословно състояние;
- хранене и захранване;
- сън и режим;
- хигиена;
- двигателно развитие;
- адаптация;
- ранно разпознаване на отклонения в развитието;
- наблюдение на психическото и емоционалното състояние;
- профилактика;
- реакция при остри здравословни състояния;
- работа със семейството и насочване към подходящи специалисти.

Бебето или малкото дете не може да каже, че го боли, че му е лошо, че изпитва затруднение в дишането или че настъпва промяна в състоянието му. Следователно, системата трябва да разполага с професионалисти, които могат да разпознаят тези промени преди детето да е способно да ги съобщи. Това е въпрос на безопасност, превенция, своевременна медицинска реакция и защита на живота и здравето на бебето и детето!

Бебе с висока температура може да получи фебрилен гърч за минути. Алергична реакция може да прогресира бързо. Дехидратацията може да доведе до рязко влошаване. Инфекция може да се разпространи в цяла група. Тези рискове не могат да бъдат управлявани чрез административното преместване на една институция от една система в друга.

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

Медицинската и педагогическата грижа не са в конкуренция. Една от най-съществените заблуди в обществения дебат е противопоставянето на медицинската и педагогическата грижа. Те не се изключват, напротив – допълват се. Педагогът подпомага играта, общуването, ранното учене, социализацията, изграждането на навици и развитието на детето. Медицинският специалист осигурява здравно наблюдение, профилактична грижа, разпознаване на рискове, проследяване на здравословното състояние и действия в рамките на професионалната си компетентност. Детегледачката има своята важна роля в ежедневната грижа. Ръководството, от своя страна, организира и координира дейността. Именно съвкупността от тези професионални компетентности създава качествена система за грижа за бебе и малко дете под три години. Поради това не приемаме подход, при който едни професионалисти се обявяват за достатъчни, а други – за излишни.

В публичното пространство се разпространява друго невярно твърдение, а именно, че детските ясли представляват единствено медицинска структура, в която няма възпитателна и развиваща дейност. Това манипулативно твърдение не отговаря на реалната организация на работа в детските ясли. В тях се осъществява целенасочена дейност по отглеждане, възпитание и развитие на децата.

Това лишено от аргументи твърдение е в противоречие с действащата нормативна уредба, която ясно разграничава медицинската и педагогическата компетентност. Наредба № 26 от 18 ноември 2008 г. за устройството и дейността на детските ясли и детските кухни и здравните изисквания към тях урежда именно комплексния характер на тази дейност. В детските ясли винаги е имало педагогическа дейност и педагогически специалисти – независимо от различията в наименованията и нормативната уредба през отделните исторически периоди. Наредба № 26 регламентира както целенасочена холистична дейност за отглеждане, възпитание и развитие на децата до тригодишна възраст, така и специфични функции на медицинския специалист. Нещо повече, с измененията на Наредба № 26 от 2022 г. е предвидена възможност при траен недостиг на медицински специалист да бъде назначен педагог, който е преминал съответното допълнително обучение. Това изключение обаче не означава, че педагогът става медицински специалист. Напротив, в писмо на Министерството на здравеопазването от 22.10.2022 г. до НСОРБ, съдържащо указания по прилагането на измененията в Наредба № 26, изрично е посочено, че функциите на медицинския специалист по чл. 10, ал. 2 не могат да бъдат изпълнявани нито от педагога, нито от детегледачката и че изключението по чл. 14, ал. 5 се прилага при наличие на поне един медицински специалист, който да изпълнява специфичните медицински функции. Този факт е от принципно значение. Педагогът не може да замени медицинската сестра, както медицинската сестра не може да замени педагога. Това не е въпрос на лично мнение, а на различни професионални компетентности.

КТ „Подкрепа“ е категорично срещу противопоставянето на „медицинска ясла“ срещу „образователна ясла“, което създава изкуствено противопоставяне между две функции, които в реалната практика трябва да съществуват едновременно.

Самостоятелната детска ясла не може да бъде описана изчерпателно нито само като здравна, нито само като образователна, нито само като социална структура. В ежедневната си работа тя съчетава:

- здравна профилактика;
- медицинско наблюдение;
- отглеждане;
- възпитание;
- подкрепа на ранното развитие;
- адаптация;
- социализация;
- работа с родителите;
- ранно разпознаване на затруднения;
- насочване към други специалисти.

КТ „Подкрепа“ ясно изразява мнение, че този модел следва да бъде надграден, а не разрушаван. Към екипите могат да бъдат включвани социални работници, социални педагози, психолози, логопеди, ресурсни учители, рехабилитатори, кинезитерапевти, ерготерапевти и други специалисти.Това е реалната модернизация. Не премахването на един професионалист, за да бъде освободено място за друг.

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

Недостигът на медицински специалисти не може да бъде аргумент за премахване на медицинската грижа, така както това ни предлага въпросният законопроект.

Недостигът на медицински кадри е реален проблем. Но ако една система няма

достатъчно медицински специалисти, решението не може да бъде: „Нямаме достатъчно медицински сестри, затова нека премахнем административно необходимостта от тях.“ Това не е реформа. Това е прикриване на кадровия проблем чрез промяна на нормативното изискване.
Необходимите мерки, според нас от КТ „Подкрепа“ са:

- финансови стимули;
- целеви стипендии;
- подобряване на условията на труд;
- национална политика за задържане на кадри;
- възможности за професионално развитие;
- подкрепа за квалификация и специализация;
- политики за привличане на млади медицински специалисти.

Яслените групи към детските градини не следва да бъдат използвани като аргумент за премахване на здравния модел. Особено внимание следва да бъде обърнато на яслените групи, функциониращи към детските градини. Ако съществуват проблеми в организацията, контрола или медицинската грижа в тези структури, те не доказват, че системата на самостоятелните детски ясли е погрешна. Тъкмо обратното. Те показват необходимостта от по-ясно разграничаване на отговорностите, компетентностите и контрола. Не може директор на детска градина, чиято професионална подготовка е в сферата на педагогиката, да бъде натоварван с контрол върху специфична медицинска дейност, за която няма медицинска квалификация. Ако се търси реална реформа, тя следва да бъде в посока яслените групи към детските градини да бъдат интегрирани към система с ясно изразено здравно регулиране и контрол, включително чрез връзка със самостоятелните детски ясли. Проблемът не е, че в яслите има медицински специалисти. Проблемът е, когато медицинската дейност се поставя под контрол на лица, които нямат професионална компетентност да я контролират.

Европейските стандарти не налагат автоматично административно пехвърляне. Позоваването на европейските принципи за ранно детско развитие не може само по себе си да бъде аргумент за прехвърляне на детските ясли към друга система. Европейският подход към ранното детско развитие е именно интегриран и мултидисциплинарен. Той предполага съчетаване на здравни, педагогически и социални услуги. Необходимо е да се оцени реалното функциониране на българските детски ясли, квалификацията на персонала, резултатите, потребностите на децата и възможностите за развитие.

Квалификацията на директорите и техните екипи не трябва да бъде подценявана. Не приемаме внушението, че настоящите ръководители и екипи на самостоятелните детски ясли не са способни да прилагат съвременните стандарти за ранно детско развитие. Директори и специалисти в системата притежават разнообразна професионална подготовка и участват в обучения по ранно детско развитие, адаптация, първа помощ, хранене, хронични заболявания, работа с родители и други теми. В системата съществува значителен професионален капацитет. Този капацитет следва да бъде използван. Когато са необходими допълнителни компетентности, правилният подход е допълнително обучение и квалификация, а не автоматично отстраняване или обезценяване на действащите професионалисти.

Промяната на институционалната принадлежност има и трудово-правни последици. Евентуалното прехвърляне на детските ясли от една институционална система в друга не е изолирано действие. То може да засегне:

- работодателя;
- вътрешните правила;
- организацията на труда;
- колективното трудово договаряне;
- допълнителните възнаграждения;
- признатия трудов стаж;
- придобитите права;
- условията за пенсиониране;
- допълнителните плащания при пенсиониране.

Не твърдим, че всяко административно прехвърляне автоматично води до отпадане на определено право. Но именно поради това настояваме тези последици да бъдат предварително анализирани и изрично гарантирани, преди да бъде извършена каквато и да е структурна промяна.
КТ „Подкрепа“ ще защити всеки един свой член, никой няма да бъде изоставен!
Преди, въобще да се предлага толкова съществена промяна, следва да бъде направена комплексна оценка на въздействието. Липсва оценка на евентуалните последици от Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование № 52-654-01-103, внесен от г-жа Елисавета Белобрадова и група народни представители, върху:

1. здравето и безопасността на децата;
2. качеството на ранното детско развитие;
3. медицинската профилактика;
4. кадровия ресурс;
5. финансовото обезпечаване;
6. общинските бюджети;
7. държавния бюджет;
8. трудовите права на служителите;
9. колективното трудово договаряне;
10. организацията на медицинската дейност;
11. контрола и отговорността при настъпване на здравен инцидент;
12. взаимодействието с родителите;
13. системата за ранна подкрепа.

Обществото ни иска реална гаранция, че всяка предлагана промяна ще подобри системата. КТ „Подкрепа“ имаме един съществен въпрос! Защо директорите и персоналът на самостоятелните детски ясли не са включени като заинтересовани лица в проектобюджета на г-жа Белобрадова, след като основната заинтересована страна са именно те? Това не е ли дискриминационен подход по признак професионална принадлежност?
Необходимо е развитие! Но то трябва да бъде извършено по начин, който надгражда съществуващата система, вместо да я подменя.

КТ „Подкрепа“ предлага:

- запазване на медицинските специалисти в детските ясли и гарантиране на реална медицинска компетентност във всяка структура;
- развитие на мултидисциплинарни екипи;
- включване на социални специалисти, психолози, логопеди, рехабилитатори и други специалисти според потребностите;
- развитие на интегрирана ранна подкрепа за детето и семейството;
- национални стандарти за съотношение персонал–деца;
- ясни стандарти за компетентности, обучение и безопасност;
- ясно разписване на функциите и отговорностите на медицинските и педагогическите специалисти;
- мерки за преодоляване на кадровия недостиг;
- допълнително обучение на действащите специалисти;
- развитие на връзката между самостоятелните детски ясли и яслените групи към детските градини;
- гарантиране на трудовите и социалните права на служителите.

Във връзка с изложените по-горе и подробно развити аргументи против Законопроект за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование № 52-654-01-103, внесен от г-жа Елисавета Белобрадова и група народни представители,

КТ „Подкрепа“ е :

1. Против прехвърлянето на самостоятелните детски ясли към Министерството на образованието и науката;
2. Против премахване или формално редуциране на медицинската компетентност в детските ясли;
3. За извършване на комплексна оценка на въздействието върху здравето, развитието и безопасността на децата, кадровия ресурс, бюджета и трудовите права;
4. За създаване на работна група с участието на представители на медицинските специалисти, директорите на детски ясли, педагогическите специалисти, социалните специалисти, родителите, общините, Министерството на здравеопазването, Министерството на образованието и науката и академичната общност;
5. За разработване на ясни национални стандарти за медицинска грижа, безопасност, съотношение персонал–деца, квалификация и контрол в детските ясли;
6. За писмено гарантиране на запазването на придобитите трудови и социални права на служителите при евентуални структурни промени в системата.
7. За разработване на интегриран модел за ранно детско развитие, който съчетава здравната, педагогическата и социалната функция.
8. За признаване и използване на натрупаният професионален капацитет на действащите директори и екипи.
9. При кадрови недостиг да се прилагат механизми за привличане, обучение и задържане на медицински специалисти, а не да се премахва необходимостта от тях.
10. За преосмисляне на модела на яслените групи към детските градини с оглед гарантиране на реален медицински контрол и ясно разграничаване на медицинските от педагогическите функции.

КТ „Подкрепа“ е против „реформа“, извършена чрез административно преместване и професионална подмяна, без достатъчно доказателства, че това ще подобри живота, здравето и развитието на децата от 0 до 3 години. **Бебетата и децата от 0 до 3 години не са административна категория, не са бюджетна позиция. Не са инструмент за институционално влияние. Не са поле за експерименти. Те са деца, които имат**

право едновременно на здраве, сигурност, грижа, развитие, възпитание и защита. Те са най-уязвимата група в нашето общество и не могат да бъдат превръщани в обект на институционални експерименти. Яслите в България не трябва да попадат в ръцете на НПО, които да „моделират“ бебета и малки деца по свое усмотрение, да разходват публичен ресурс не в интерес на обществото и да превръщат децата ни в експерименти за нетрадиционна сексуална ориентация.

С уважение,
Инж. Димитър Манолов,Президент на КТ „Подкрепа“